

Etätyö vai digityö? Digitaalinen työympäristö etätyöpaikkana

Kirjoittajat: Projektitutkija Heini Pensar ja tutkimusavustaja Ida-Maria Palmu

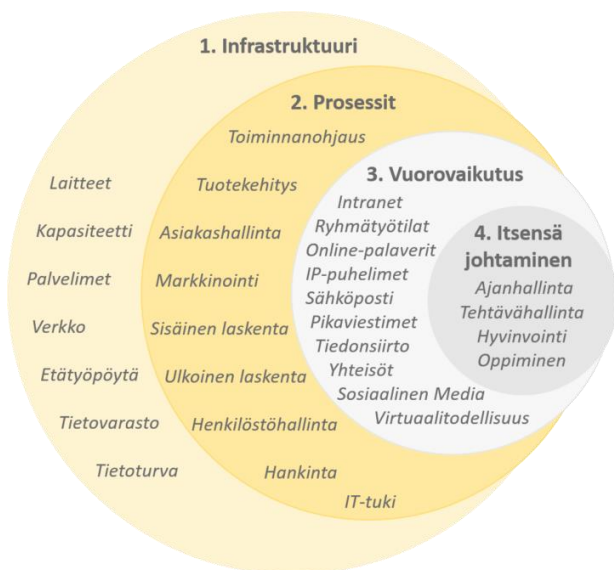
Tausta. Etätyö ja digitaalinen työ lisääntyivät äkillisesti organisaatioiden työmuotona etätyösuositusten myötä. Etätyö nojautuu vahvasti digitaalisiin ratkaisuihin, joten etätyön sijaan voidaankin puhua digitaalisesta työstä. Digitaalisen työympäristön kehityksen suurimpia haasteita on luoda yhtenäinen työkalujen ja käytäntöjen kokonaisuus, joka tehokkuuden lisäksi luo etäällä toimivien sidosryhmien välille yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa. Selkeä käyttötarkoitus ja yhteiset käytännöt parantavat käyttökokemusta ja käyttöastetta organisaatiossa.

Tutkimuksen tarkoitus on määrittää digitaalinen työympäristö käsitteenä etätyökontekstissa, tuottaa kartoitus tarjolla olevista työvälineistä vuorovaikutuksen ja yhteistyön tueksi sekä koota käyttäjäkokeimuksia digitaalisessa ympäristössä toimisesta. Tällä tutkimuksella pyritään tarjoamaan tietoa ja suosituksia etätyötä järjestäville tahoille digitaalisen työympäristön kehittämiseen.

Metodologia. Tutkimus perustuu kolmeen työvaiheeseen. Ensimmäinen vaihe perustuu kirjallisuuskatsaukseen, jossa on hyödynnetty tieteellisiä ja kokemuspohjaisia lähteitä. Toinen vaihe rakentuu nykytilakartoituksesta, jossa on kerätty tuotetietoa julkisista lähteistä, kuten palveluntuottajien haastatteluista ja kotisivuilta. Kolmas vaihe on toteutettu haastattelututkimuksena, jossa 85 etätyöntekijää haastatellaan käyttökokemuksista.

Tulokset. Kirjallisuuskatsauksen tuloksena mallinnettiin digitaalisen työympäristön määritelmä. Sen lähtökohtana ovat digitaaliset edellytykset, joiden puitteissa työtehtävien suorittamisen on mahdollista vakiintuneen toimipisteen ulkopuolella. Etätyökontekstissa korostuvat neljä perustarvetta: *Infrastruktuuri, digitaaliset työprosessit, vuorovaikutukselliset työkalut ja itsensä johtamisen työkalut.*

Kuva 1. Digitaalinen työympäristö



Etätyöhön ja digitaaliseen työympäristöön siirryttäessä merkittävin muutos liittyy työyhteisön vuorovaikutukseen, mikä korostui myös kirjallisuuskatsauksessa. Nykytilakartoituksessa keskityttiin selvittämään käytössä olevia vuorovaikutuksellisia työkaluja sekä niiden käyttötarkoitusta. Yleisimmin käytössä ovat video/audio-ohjelmistot, sähköposti, pikaviestimet, ryhmätyötilat sekä sisäinen verkko eli intranet. Näitä hyödynnetään joukkoviestintään, työn ohjeistamiseen ja seurantaan, palavereihin, kahdenkeskisiin keskusteluihin sekä virallisen viestinnän ohella myös vapaamuotoiseen keskusteluun.

Kuva 2. Vuorovaikutukselliset työkalut ja käyttötarkoitus

	Pilvi-tallennus	Ryhmä-työtila	Intranet	Sisäinen SoMe	Online-palaverit	Pika-viestimet	Tehtävän-hallinta	Valko- taulut
JOUKKO- VIESTINTÄ			✓					
YHTEISÖLLISYYS		✓		✓				
TIEDOSTOJEN KÄSITTELY	✓	✓						
SISÄINEN WIKI			✓					
TYÖOHJEET		✓	✓					
TYÖN SEURANTA							✓	
IDEOINTI					✓			✓
LIVE- KESKUSTELU					✓			
VERKOSTOI- TUMINEN				✓				
KIIREELLISET ASIAT						✓		
KUULUMISET				✓				

Haastattelututkimuksessa korostui yhteisten käyttöperiaatteiden merkitys työn tehokkuutta ja työyhteisön tasa-arvoa parantavina tekijöinä. Digityön onnistumiseen vaikuttivat toimiva verkkoyhteys, laitteiston ja kaluston tarjoaminen kotikäyttöön, käyttötuki, käyttökoulutus ja työpaikan etätyökulttuuri. Vaikutusta oli myös työntekijän digitaalisella osaamistasolla ja itseohjautuvuudella. Onnistunutta digitaalista vuorovaikutusta tukivat rajattu työkalumäärä ja toisiinsa integroituvat työkalut sekä vuorovaikutuksen säännönmukaisuus. Erilaiset verkkoyhteysongelmat vaikuttivat etätyönteon mahdollisuuden ratkaisevasti, mutta niitä oli koettu verrattain vähän. Eniten haasteita aiheuttavat laitteiden äärellä vietettyjen työtuntien suuri määrä ja fyysisen työympäristön ergonomiset puutteet.

Kuva 3. Suosituksia digitaalisen työympäristön toteutukseen etätyössä

- ✓ **Verkkoyhteyden laadun varmistaminen** – Työnantajan tarjoama verkkoyhteys kotiin.
- ✓ **Ergonomiset edellytykset** – Työnantajan tarjoama laitteisto ja kalusto kotikäyttöön.
- ✓ **Käyttötuki** – Matalan kynnyksen käyttötuen järjestäminen erityisesti etätyöhön haasteisiin, esimerkiksi nettiyhteyksiin, laitteistojen asennuksiin, virhetilanteisiin.
- ✓ **Käyttökoulutus** – Käyttöohjeet ja käyttökoulutus saatavilla.
- ✓ **Työkaluilla käyttötarkoitus** – Selkeä työkalujen kokonaisuus ja määritetty käyttötarkoitus parantavat käyttöastetta.
- ✓ **Integroituvat työkalut** – Yksi kirjautuminen, tiedon välittyminen eri työkalujen välillä.
- ✓ **Yhteiset käytännöt** – Digitaalisten välineiden käyttöperiaatteet tehostavat ja helpottavat yhteistyötä. Tämä korostuu erityisesti vuorovaikutuksellisissa työkaluissa: Mitä tietoa kulkee ja missä, kenen toimesta?